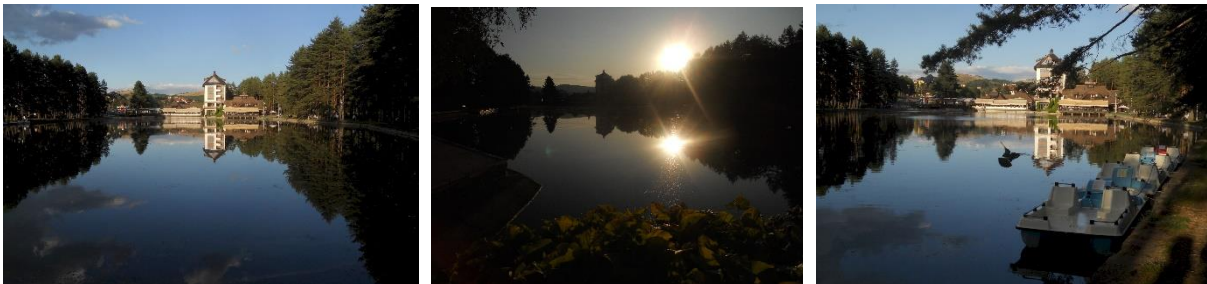


Rural development policy forum of SEE countries 2019

Republic of Serbia, Zlatibor 10.9. – 12.9. 2019

RDP forum krajín juhovýchodnej Európy sa uskutočnilo v dňoch 10.9. – 12.9. 2019 v Zlatibore (1010 m n. m.), v turistickom meste, ktoré leží v západnej hornej časti Srbska v horskej sústave Dinárskych álp. Názov Zlatibor bol odvodený od typického sezónneho zafarbenia miestnych borovíc. Severnú časť okresu Zlatibor zaberá pohorie Tara (Národný park Tara) a južnú časť tvoria Zlatiborské vrchy. Rozvoj turizmu v regióne sa spája s príchodom srbského kráľa Aleksandra Obrenovića v roku 1893 do tejto oblasti. Podľa kráľa je pomenované aj jazero „Kraljeva Voda“, ktoré sa nachádza v centre Zlatiboru. Do Zlatiborského okresu patria dve obce Čajetina a Užice.



10. september 2019

Fórum oficiálne otvoril projektový manažér Dragan Roganović.



Ďalej fórum oficiálne uviedli Milan Stamatović, starosta obce Čajetina a Miona Ilić z Ministerstva poľnohospodárstva. Boban Ilic, generálny tajomník organizácie Rural Development Standing Working Group in SEE upozornil na problémy realizácie projektov podporených Európskou úniou. Napríklad, že pre hodnotenie je viac dôležité správne čerpanie rozpočtu ako kvalita výsledkov, alebo že po realizácii projektu sa skončia všetky aktivity a nie je spôsob ako ich udržiavať aj po skončení projektu. K týmto bodom neskôr vznikla bohatá diskusia, pretože mnohé projekty pokračujú mnohými aktivitami aj po ich oficiálnom ukončení, čo je aj prípad projektu Erasmus KA2+ FEAL: multifunkčné poľnohospodárstvo pre udržateľnosť európskych poľnohospodárskych krajín, ktorý bol prezentovaný v popoludňajšej sekcii. Viac pozitívnych myšlienok priniesol Fatos Mustafa zo svojich skúseností z organizácie RYCO

(Regional Youth Cooperation Office). Zdôraznil, že za posledných 20 rokov nastala pozitívna zmena v spoločnosti, a mladí sa vplyvom osvety a vzdelávania začali vracieť na vidiek. Doporučil, že to čo sa zlepšilo treba kriticky prejsť a zistiť čo by mohlo byť ešte lepšie. Zo svojich skúseností vie, že pri vzdelávaní mladých sú veľmi dôležité skúsenosti z praxe a nutné je podporovať miestnu produkciu a jej následný predaj na mieste, alebo v regióne (krátky obchodný reťazec). Práve tu je dôležité poznanie hodnôt krajiny, prostredníctvom ktorých môžu mladí farmári prepojiť svoje služby a vytvoriť charakteristické regionálne produkty a špeciality.

Veronika Korčeková ako kontaktný bod z Bruselu pre európsku iniciatívu LEADER, ktorá je realizovaná v rámci Európskej siete pre rozvoj vidieka (The European Network for Rural Development - ENRD) predniesla prezentáciu „ENRD a podpora mladých na európskej úrovni“. Z hľadiska efektívneho vykonávania zmien na vidieku je potrebné zmeniť proporčné zastúpenie mladých v plánovacích a rozhodovacích procesoch.



Slađana Grujić, programová riaditeľka pre Stálu konferenciu miest a obcí - Miestna samospráva a miestna politika podpory rozvoja vidieka upozornila, že napriek rozsiahlej členskej základni, iba niekoľko samospráv má pripravenú stratégiu rozvoja poľnohospodárstva, pretože to nepovažujú za prioritu. Na národnej úrovni zastrešuje ochranu dedičstva krajiny a rozvoj poľnohospodárstva Ministerstvo poľnohospodárstva.

Aris Adlers, prezident AISBL PREPARE uviedol konkrétne dôvody, prečo je komplikovaná integrácia mladých do sociálneho, ekonomického a spoločenského života na vidieku. Pre integráciu je veľmi dôležitá činnosť občianskych združení, ktoré by mali dostávať podporu z európskych fondov a svojimi aktivitami by mali koordinovať mladých. Tu je najdôležitejšie vytvorenie pracovného priestoru pre mladých na vidieku.



Miroslav Ivanović, z regionálnej rozvojovej agentúry Zlatibor predniesol inšpiratívne myšlienky pre zabezpečenie udržateľného rozvoja z vidieckej turistickej oblasti a mesta Zlatibor. Zdôraznil význam cezhraničnej spolupráce s Bosnou a Hercegovinou, budovanie značených trás prepájajúcich regionálnych producentov (Zlatibor – Tara – Zlatar), kde turisti môžu ochutnávať miestne horské špeciality („Raňajky v horách“). Označovanie takýchto kulinársko-turistických trás sa začalo pred 3 rokmi. Dôležité je šírenie povedomia o regionálnych značkách a chránenom geografickom označení produktov (napr. ariljska malina). Pre budovanie turizmu je dôležitá adaptácia a revitalizácia tradičných ľudových stavieb, tak aby si zachovali pôvodný ráz a miestne znaky, tzv. etno-redizanj. Pre región je veľmi dôležitý rozvoj soft-turizmu. Príkladom môže byť aj poskytovanie ubytovania v súkromí na vlastnom pozemku formou mini-kempu.

Dusko Cvjetinović predstavil program Nesto vise prostredníctvom ktorého zabezpečujú organizovaný transfer mladých do firiem formou stáží. Milenko Jovanović, predstaviteľ Asociácie srbských mladých farmárov, zdôraznil, že je nutné mať reprezentanta v Bruseli, ktorý bude lobovať za záujmy drobných farmárov, a že pre vykonávanie navrhovaných opatrení je nutné zmeniť legislatívu. Vladimir Bojović, Zlatiborský eko-agrofarmár je súčasne aj riaditeľom spoločnosti, ktorá poskytuje vzdelávacie a poradenské služby pre mladých farmárov (spracovanie a odbyt produktov). Súčasne poskytujú aj malú finančnú podporu farmárom, napríklad darovaním niekoľkých kusov dobytku a pod. Marko Cvijanović z vidieckeho centra SOVA predstavil projekt „Nákupný košík Sremska Mitrovica (SREM) tradičných regionálnych produktov“ predstavený na festivale Agrosirm, 8.6. – 9.6. 2019 v Sremskej Mitrovici.

Počas prvej popoludňajšej sekcie Bojan Kovač, LAG Srce Bačke, Martina Slámová v zastúpení za Moniku Slaninovou za Vidiecky parlament (VIPA) na Slovensku, Dragan Roganović, IDA Kraljevo, Leotrim Germiza prezentovali témy úloh mladých v regióne na vidieku. VIPA priniesla do pozornosti účastníkov fóra európsky projekt ESF projekt NFP314010L960 zameraný na podporu mladých v regióne „VIPA - Rural youth in the region“ s celkovou dotáciou 375.918,25 EUR (máj 2018 - jún 2020).

V druhej popoludňajšej sekcii odzneli prezentácie z Litvy, v zastúpení Katrina Miška-Idu, Latvian Rural Forum, ktorá prezentovala aktivity organizácie sústrediac sa na posilnenie zainteresovanosti a participácie mladých na vidieckom rozvoji. Ďalej Martina Slámová, koordinátorka projektu Erasmus KA2+ FEAL: multifunkčné poľnohospodárstvo pre udržateľnosť európskych poľnohospodárskych krajín, predstavila výstupy a ich význam pre odborné vzdelávania a prípravu mladých farmárov. Miljana Pekovič, z Tehnopolisu, z Čiernej Hory zaujala vzdelávacími, či poradenskými aktivitami Tehnopolisu, prostredníctvom ktorých podporujú mladých, malých a stredných podnikateľov na vidieku. Tomáš

Novák, zástupca Místní akční skupina Třeboňsko o.p.s. z Českej republiky, zdôraznil potrebu čerpania eurofondov a názorne publiku vysvetlil a vyčíslil, koľko financií dokážu miestne akčné skupiny transformovať z eurofondov do regiónov a ako sa dá podpora efektívne využívať.

11. september 2019

Počas dopoludnia účastníci fóra pracovali v štyroch pracovných skupinách na pracovných úlohách „Rural Caffé Methodology“, kde každá skupina za jedným stolom mala určeného moderátora a jej členovia museli v priebehu 20 minút zodpovedať a vytvoriť diskusiu na vopred zadané otázky. Odpovede sa zapísali. Po 20 minútach sa členovia posunuli do ďalšej pracovnej skupiny s inými otázkami až po konečnú štvrtú pracovnú skupinu. V závere workshopu vybraný zástupca prezentoval odpovede a sformuloval závery za každú pracovnú skupinu. Tieto výstupy budú ďalej postúpené na európske diskusné fóra vidieckeho rozvoja.



Celkovo boli otázky zahrnuté v nasledujúcich 4 pracovných skupinách (WG):

- WG 1 Ekonomické aktivity mladých vo vidieckych oblastiach – ako vytvoriť stimulujúce prostredie (srbský moderátor)
- WG 2 Úloha občianskych združení v podpore mladých vo vidieckych oblastiach (Litovský moderátor)
- WG 3 Aké sú potreby mladých na vidieku a ako by mohla spoločnosť reagovať na ich potreby (severné Macedónsko, Bosna a Hercegovina)
- WG 4 Aktivizmus mladých (Kosovo a Albánsko)

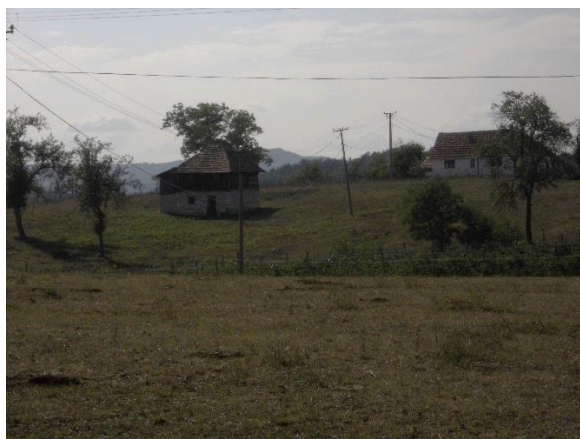


Popoludní účastníci fóra absolvovali exkurziu na farmy a malé firmy v blízkom okolí, kde spoznali život farmárov a podnikateľov a mali možnosť ochutnať domáce produkty.

Prvou zastávkou (2. skupina) bola výrobná domácych údenín Stojanovič v obci Mačkat, kde z miestnych zdrojov podnikatelia vyrábajú za studena sušené a údené produkty ako sú prošuto, či klobásy a ktoré ďalej distribuujú do obchodných reťazcov, a ich produkty sú neodmysliteľnou súčasťou miestneho festivalu „Pršutijada“ (v januári). Prírodné podmienky - nadmorská výška 850 m n. m. a kombinácia mediteránneho a kontinentálneho prúdenia vzduchu sú veľmi dôležité pre produkciu kvalitných mäsových výrobkov.



V obci Mačkat sa nachádza typické lazničke osídlenie s prevažne modernými stavbami a miestami zachovanými prvkami ľudovej architektúry.



Nachádza sa tu aj kostol sv. Elijaha (1859) s dreveným vyrezávaným oltárom.



Druhou zastávkou bola Tripkova, pozostávajúca z usadlostí – vrchárskeho laznického osídlenia. Účastníci fóra najprv navštívili malú výrobňu umeleckých sklenených predmetov „Tiffany lampy“, či vitráže a rôzne iné umelecké sklárske predmety. Okrem výroby majiteľka pravidelne organizuje semináre a školenia, či workshopy a v miestnej (dnes už opustenej) budove základnej školy má aj trvalú výstavu a predajňu umeleckých sklenených predmetov.



Druhou zastávkou bola farma Jovanović, poskytujúca aj ubytovanie pre malé skupiny turistov. Vzhľadom na polohu farmy na lazoch majiteľa neplánujú rozširovať ubytovacie kapacity a zintenzívňovať turistické služby. Naopak, energiu sústredili do pestovania sliviek, jabĺk a čučoriedok. V súčasnosti založili aj novú čučoriedkovú plantáž.



A okrem rastlinnej produkcie sa venujú aj chovu dobytká.



V obci Branešči sa nachádza včelia farma Pantović, ktoré produkuje med a včelárske výrobky (výbornú medovinu) výhradne pre miestnu spotrebu, pretože nedokážu konkurovať cenou nekvalitnému zahraničnému medu v obchodných reťazcoch. Ako majiteľ uvádza, miestny predaj je ekonomicky rentabilný a pre ľudí v regióne atraktívny, pretože na kupujú známe a kvalitné produkty za prijateľnú cenu.



V závere dňa účastníci ochutnali miestne gastronomické špeciality v miestnej reštaurácii Čumićevo Sokače, Rudina, Zlatibor.